Галина НАВОЛЬСЬКА,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Тернопільського національного педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)
e-mail: gnavolska@tnpu.edu.ua

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Інтеграція України в європейський освітній простір зумовлює перехід від передавання готових знань до формування в майбутніх фахівців здатності до самоосвіти та самовдосконалення, а методологічною основою цього переходу стає компетентнісний підхід. Для курсу «Латинська мова» на філологічних спеціальностях такі зміни мають особливе значення: дисципліна, що традиційно спиралася на граматико-перекладну модель, сьогодні має не лише забезпечувати засвоєння мовного матеріалу, а й формувати філологічні та аналітичні компетентності, потрібні для інтеграції у світовий академічний простір [2, с. 16].

Вивчення латини більше не може обмежуватися виключно традиційним правилом *legere et intellegere* («читати і розуміти»), що століттями культивувалося в класичній філології [3, с. 113]. Подолання цього стереотипу можливе лише за умови, коли латинська мова розглядається не як відокремлений предмет, а як складник професійної компетентності філолога.

У закладах гуманітарного профілю латинська мова вивчається як загальноосвітня лінгвістична дисципліна, спрямована на розширення лінгвістичного кругозору й розвиток абстрактного граматичного мислення, тому провідним методом тут визнається порівняльно-зіставний [1, с. 53]. У нашій практиці він реалізується через принцип трилінгвістичного порівняння «латинська мова – українська мова – іноземна мова, яку вивчає студент» [4, с. 118]. Такий підхід узгоджується з практикою інших закладів, де від студентів вимагають досліджувати генеалогічну спорідненість англійських, німецьких, українських і латинських слів та співвідносити граматичні особливості цих мов [3, с. 113]. Зіставлення латинських відмінків і дієслівних форм з відповідними категоріями сучасних мов формує уміння

аналізувати мовні структури незалежно від конкретної мови [2, с. 18–19]. Важливу роль тут відіграє система вправ: їхня структура й види мають бути спрямовані на осмислення й усвідомлене виконання мовних операцій, що є складовою граматичної компетенції студентів-філологів.

Інтегративний і культурологічний компоненти сучасних освітніх програм передбачають наявність міждисциплінарних зв'язків, і латинська мова має для цього природний потенціал. Вивчення латинських запозичень поглиблює розуміння етимологічних і культурно-історичних нашарувань у мовах, що опановують здобувачі. Формування лінгвістичної компетентності в цьому контексті охоплює знання про мову як знакову систему, розуміння закономірностей комплектування лексичного складу та етимологічного джерела мовних одиниць [5, с. 148]. Культурологічну складову забезпечують завдання на добір відповідників до латинських крилатих висловів: так, до *Aut Caesar, aut nihil* студенти добирають англ. *Neck or nothing*, нім. *Alles oder Nichts*, укр. ***Або пан, або пропав***, що сприяє формуванню полікультурної компетентності.

Значну частину (більше 50 % обсягу навчальної дисципліни) становить самостійна та індивідуальну робота здобувачів. Ефективність її залежить від поступового нарощування складності завдань, їх варіативності, диференційованості й наступності, а також від систематичного самоконтролю студентів [4, с. 117]. Одним із дослідницьких видів індивідуальної роботи є аналіз лексики латинського походження в українській та західноєвропейських мовах.

Проведений аналіз доводить, що викладання латинської мови на сучасному етапі трансформується відповідно до вимог компетентнісного та культурологічного підходів. Синтез академічної традиції та новітніх технологій сприяє розвитку лінгвістичного й критичного мислення здобувачів вищої освіти. Міждисциплінарний характер курсу утверджується завдяки простеженню компаративно-історичних зв'язків латини із сучасними європейськими мовами та вивченню спільних моделей термінотворення.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробленні навчально-методичних матеріалів, що поєднують інтерактивні завдання з можливістю самоконтролю, та в емпіричній перевірці їх впливу на мотивацію й успішність студентів.

Список використаних джерел:

1. Бєляєва О. М. Аналіз дидактичних термінів, пов'язаних з професійно орієнтованим навчанням латинської мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки.* Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. Вип. 12. С. 50–54.

2. Громко Т. В. Латина як інструмент для розвитку лінгвістичного мислення: сучасна методика викладання. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство).* 2024. № 22. С. 15-23. DOI: https://doi.org/10.24919/2663-6042.22.2024.3

3. Іщенко В., Горбуньова С., Кононенко О. Особливості навчання латинської мови студентів філологічних спеціальностей: досвід Полтавського університету економіки і торгівлі. *Витоки педагогічної майстерності.* 2024. Вип. 33. С. 112–116. DOI: https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.33.310007

4. Навольська Г. Особливості організації самостійної та індивідуальної роботи студентів філологічних факультетів у процесі вивчення курсу «Латинська мова». *Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2013. № 2. С. 116–121.

5. Цвид-Гром О. П., Рєзнік В. Г., Велика К. І. Формування лінгвістичної та міжкультурної компетентності у майбутніх філологів на основі міждисциплінарних зв'язків латинської та інших європейських мов. *Закарпатські філологічні студії.* 2022. Вип. 21, т. 2. С. 144–148. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.2.29